

Üniversite Öğrencilerinin Çevrimiçi Öğrenmede Hazır Bulunuşluk ve Memnuniyet Düzeylerinin Değerlendirilmesi

Evaluation of University Students' Readiness and Satisfaction Levels in Online Learning

ÖZET

Bu araştırmada amaç, üniversite öğrencilerinin çevrimiçi öğrenmede hazır bulunuşluk ve memnuniyet düzeylerinin değerlendirilmesidir. Araştırmanın örneklemini, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu'nda öğrenim gören, çalışmaya katılmaya gönüllü olan öğrenciler oluşturmuştur (n=412). Araştırmanın verileri; "Öğrenci Tanıtıcı Bilgi Formu", "Çevrimiçi Öğrenme Hazır Bulunuşluk Ölçeği", "E-Öğrenme Sürecine İlişkin Memnuniyet Düzeyi Ölçeği" kullanılarak toplanmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 20,44±3,02 olup, %80,6'sı kadın %56,6'sı 1. sınıftır. Öğrencilerin %71,8'i internet ve bilgisayar kullanımında yeterli bilgiye sahip olduğunu, %68'i uzaktan eğitimde verilen derslerin yüz yüze eğitim kadar etkili olmadığını ve %55,8'i uzaktan eğitim merkezinin ihtiyaç duyduklarında teknik destek sağladığını belirtmiştir. Öğrencilerin hazır bulunuşluk ölçeği puan ortalaması 3,56±0,59, memnuniyet ölçeği puan ortalaması ise 3,48±0,85 olarak belirlenmiştir. Öğrencilerin internet ve bilgisayar kullanma bilgisine sahip olma durumuna göre hazır bulunuşluk ve memnuniyet puan ortalamalarında anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır. İnternet ve bilgisayar kullanmakta yeterli bilgiye sahip öğrencilerin hazır bulunuşluk ve memnuniyet puan ortalamalarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Hazır bulunuşluk ölçeği ile memnuniyet ölçeği arasında pozitif yönde orta derecede ilişki olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Öğrenci, çevrimiçi öğrenme, hazır bulunuşluk, memnuniyet

ABSTRACT

The aim of this research is to evaluate the readiness and satisfaction levels of university students in online learning. The sample of the study consisted of students studying at the Vocational School of Health Services and volunteering to participate in the study (n=412). Data of the research; It was collected using the "Student Introductory Information Form", "Online Learning Readiness Scale", "Satisfaction Level Scale Regarding the E-Learning Process". The average age of the students participating in the research is 20.44±3.02, 80.6% are female and 56.6% are first graders. 71.8% of the students stated that they had sufficient knowledge in using the internet and computers, 68% stated that the courses given in distance education were not as effective as face-to-face education, and 55.8% stated that the distance education center provided technical support when they needed it. The students' average readiness scale score was determined as 3.56±0.59, and the satisfaction scale average score was determined as 3.48±0.85. It was determined that there was a significant difference in the students' readiness and satisfaction score averages according to their knowledge of using the internet and computers. It was determined that the average readiness and satisfaction scores of students who had sufficient knowledge in using the Internet and computers were higher. It was observed that there was a moderate positive relationship between the readiness scale and the satisfaction scale.

Keywords: Student, online learning, readiness, satisfaction

GİRİŞ

Dünya'ya yayılan COVID-19 pandemisi sırasında eğitim faaliyetleri oldukça etkilenmiştir. Birçok ülkede eğitim alanında alınan tedbirler arasında üniversitelerde yüz yüze eğitime bir süreliğine ara verilmiş uzaktan eğitime başlatılmıştır. Ülkemizde de eğitim öğretim faaliyetlerinin kesintiye uğramaması için üniversitelerde uzaktan eğitime geçilmiştir (Telli ve Altun, 2020; Gömleksiz ve Pullu, 2020). Uzaktan eğitim, teknolojik imkanlar yoluyla yerden ve zamandan bağımsız olarak sunulabilen, öğrenci ve öğretim elemanını bir araya getiren ve eğitim öğretim faaliyetinin gerçekleşmesini sağlayan bir yöntemdir (Şener vd., 2022). Öğrencilere eğitim materyallerini elektronik ortamda uygun ve esnek olarak güncelleyip yapılandırarak, farklı teknolojileri öğrenme sürecine dahil ederek etkin bir öğrenme biçimi oluşturur (Telli ve Altun 2020). Bu anlamda sınırları aşan, esnek ve herkes için erişilebilir olan uzaktan çevrimiçi öğrenme platformları zaman ve mekân kısıtlaması olmadan insanlara, eğitimlerini devam ettirme, bilgi ve becerilerini artırma imkânı sunmaktadır. Öğrenciler için, düşük maliyetli olması, istediği zaman ve

Zeynep Korkmaz¹
Özgül Balcı²

How to Cite This Article

Korkmaz, Z. & Balcı Ö. (2024). "Üniversite Öğrencilerinin Çevrimiçi Öğrenmede Hazır Bulunuşluk ve Memnuniyet Düzeylerinin Değerlendirilmesi" International Social Sciences Studies Journal, (e-ISSN:2587-1587) Vol:10, Issue:9; pp:1541-1549. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.13841827>

Arrival: 23 July 2024

Published: 30 September 2024

Social Sciences Studies Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

¹ Dr.Öğr.Üyesi, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Manisa, Türkiye. ORCID: 0000-0002-3718-4822

² Öğr.Gör.Dr, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Manisa, Türkiye. ORCID: 0000-0001-5974-4387

yerde derse katılabilmesi, ders içeriklerine ulaşabiliyor olması çevrimiçi öğrenmenin en önemli faydalarından (Oliveira vd.,2018).

Çevrimiçi öğrenme, internet üzerinden geleneksel sınıf ortamının dışında yapılan eğitim ve öğretim süreçlerini ifade etmektedir. Teknik alt yapının sağlanması sürecin başarısını artırırken, öğrencilerin çevrimiçi öğrenmeye hazır olup olmadığı oldukça önemlidir. Çevrimiçi öğrenme, geleneksel eğitim ortamlarına göre zamansal ve mekânsal kısıtlamaların yaşanmamasını sağlar. Öğrenci bir şehirdeyken başka bir şehirdeki derse girebilir ve kendini geliştirecek diğer etkinlikler için zaman bulmuş olur. Öğrencilere esneklik ve kolaylık oluştururken, öğrencilerin bu avantajlardan yararlanabilmeleri için sürece hazır olmaları gerekmektedir (Kumar, 2021; Oliveira vd, 2018; Chung vd., 2020). Çevrimiçi öğrenmeye hazır bulunuşluk, öğrencilerin çevrimiçi materyallerden yararlanabilme becerisi olarak değerlendirilir ve kişinin bir faaliyeti gerçekleştirebilmesi için bilişsel, duyuşsal, psikomotor ve sosyal olarak hazır olmasıdır (Sönmez ve Akgül, 2015). Çevrimiçi dersler teknolojiyle geliştirilmiş cihazlar aracılığıyla verildiği için öğrencilerin bilgisayar ve internet kullanımı konusunda hazır ve yetkin olmaları büyük önem taşımaktadır (Chung vd., 2020). Çevrimiçi öğrenme, öğrencilerin teknolojiyi kullanabilme, zamanı yönetme ve çevrimiçi etkileşim kurabilme gibi farklı özellikleri gerektirmektedir. Birçok araştırmacı, çevrimiçi çalışma becerilerini veya öğrencinin çevrimiçi görevleri yerine getirmek için teknolojiye erişme ve teknolojiyi kullanma konusundaki yeterliliğini, çevrimiçi öğrenmeye hazır bulunuşluğun bir göstergesi olarak değerlendirmektedir (Joosten ve Cusatis, 2020). Çevrimiçi öğrenmede kişinin kendi kendine öğrenme sorumluluğu vardır ve öğrenmeye güdülenmiş olması çok önemlidir (Konak, 2021). Daha önce çevrimiçi eğitim ile hiç tanışmamış bir öğrenci sürece uyum sağlamakta zorluk yaşayacaktır (Sakal, 2017). Eğitimin etkinliği için öğrenciyle sesli ve yazılı etkileşim kurulabilmelidir ve geri bildirim yeterli, hızlı ve zamanında olması gerekmektedir. Çevrimiçi sohbetler, tartışma forumları, derse katılımlar öğrenci ile eğitmen arasındaki etkileşimi artıracaktır. Eğitmenlerin öğrencileri, tartışmalara daha kapsamlı katılmaya, düşüncelerini cesurca ifade etmeye, daha iyi arkadaşlıklar kurmaya teşvik etmeleri, öğrencilerin çevrimiçi öğrenmede motive kalmalarına yardımcı olmaları gerekir (Martin vd., 2019; Hung vd, 2010). Öğrencinin bu süreçte başarılı olabilmesi için, çevrimiçi araçlarını etkin kullanabilmesi, motivasyonunun olması, öğrenme faaliyeti üzerinde kontrol sağlayabilmesi ve etkin iletişim kurabilmesi oldukça önemlidir. Çevrimiçi öğrenmenin başarısı öğrencilerin bu yöntemi benimsemesi ve katılımlarının sürekli olması durumudur (Limayem ve Cheung, 2008).

Çevrimiçi öğrenmenin esneklik, ulaşılabilirlik gibi çok önemli faydaları bulunmasına rağmen önemli miktarda kaynak ve teknik altyapı gerektirmesi, personel eksikliğinin yaşanması bu süreçte sorun oluşturmaktadır. Bunun yanında sadece öğrenciler için değil, öğretmenler açısından da kapsamlı teknolojik becerileri gerektirmesi, yaşanan teknik sorunlar, ölçme ve değerlendirmenin istenilen nitelikte yapılamaması önemli sorunlardan bazılarıdır (Talan, 2021). Sürecin geliştirilmesi için tüm şartlar sağlansa dahi öğrencilerin sürece yönelik tutum ve yaklaşımları, memnuniyeti oldukça önemlidir (Usta vd., 2016). Memnuniyet, süreçle ilgili duygular, beklentiler ve bu beklentilerin ne kadar karşılandığı ile ilgili bir değerlendirmedir (Korkmaz vd., 2015). Memnuniyet, öğrencinin süreçle ilgili bakış açısını göstermesi açısından oldukça önemli bir veridir (Gülbahar, 2012). Öğrenci memnuniyeti, öğrencinin üniversite deneyimine ve eğitimin algılanan değerine ilişkin yaklaşımdır ve öğrencinin akademik başarısını etkilemesi açısından önemli bir değişken olarak değerlendirilir (Bolliger ve Martindale, 2004). Bu anlamda alan yazında öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerini, beklentilerini ve memnuniyetlerini ve etkileyen faktörleri belirten çalışmalar mevcuttur.

Sarıtaş ve Barutçu'nun 2020 yılında yaptıkları çalışmada üniversite öğrencilerinin uzaktan eğitim için hazır bulunuşluk düzeyleri değerlendirilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyinin yeterli olduğu, fakat öğrencilerin çevrimiçi öğrenme kontrolü açısından kendilerini yetersiz hissettikleri, hazır bulunuşluğun daha önce çevrimiçi deneyimlerine ve sınıf değişkenine göre farklılık gösterdiği saptanmıştır.

Chung ve diğerleri (2020) tarafından öğrencilerin hazır bulunuşluklarını değerlendiren çalışmada, öğrencilerin bilgisayar ve internet özyeterliklerinde hazır bulunuşluklarının yüksek, ancak kendi kendine öğrenme ve öğrenme motivasyonunun orta düzeyde olduğu belirtilmiştir. Cinsiyetin hazır bulunuşluk üzerinde anlamlı bir fark yaratmadığı ancak sınıf değişkenine göre hazır bulunuşluk seviyesinde fark olduğu saptanmıştır. Çalışmada aynı zamanda zayıf internet bağlantısının en büyük sorun olduğu belirtilmiştir.

Uyar ve Karakuyu tarafından 2020 yılında üniversite öğrencilerinin çevrimiçi öğrenme sürecine hazır bulunuşluk durumu değerlendirilmiştir. Öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyleri yüksek bulunmuştur. Ayrıca demografik verilerle hazır bulunuşluk alt boyutlarında farklılık olup olmadığı incelenmiştir.

Wei ve Chou tarafından 2020 yılında yapılan çalışmada, çevrimiçi öğrenmeye hazır bulunuşluğun öğrencilerin çevrimiçi öğrenme performansını ve memnuniyeti etkileyip etkilemediği değerlendirilmiştir. Öğrencilerin

bilgisayar/İnternet öz yeterliliğinin ve öğrenmeye yönelik motivasyonunun, memnuniyet üzerinde olumlu bir etki yarattığı belirtilmiştir.

Bollinger ve Martindale (2004) tarafından üniversite öğrencileri ile çevrimiçi derslerde memnuniyet düzeyini etkileyen temel faktörlerin belirlenmesine yönelik çalışmada, en önemli faktörün eğitmenler olduğu saptanmıştır. Bunun yanında diğer en önemli iki faktör ise teknoloji yeterliliği ve etkileşim kurabilme olarak belirtilmiştir.

Kolcu ve arkadaşlarının 2020 yılında tıp fakültesi öğrencileri ile yapmış oldukları araştırmada öğrencilerin sisteme erişim ve kullanım ile ilgili memnuniyetleri yüksek bulunurken adalet ve öğrenmeye katkı anlamında memnuniyetin düşük olduğu saptanmıştır.

Öğrencilerin çevrimiçi öğrenmede hazır bulunuşluklarının ve memnuniyetlerinin değerlendirilmesi, eksikliklerin saptanması, çözüm üretilebilmesi, etkin planlama yapılabilmesi ve daha başarılı bir eğitim öğretim sürecinin sağlanabilmesi açısından çok önemlidir. Bu anlamda araştırmamızda öğrencilerin çevrimiçi öğrenmede hazır bulunuşluk ve sürece yönelik memnuniyet düzeyleri ve hazır bulunuşluk düzeyinin memnuniyet ile ilişkisi değerlendirilmiştir.

GEREÇ VE YÖNTEM:

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, üniversite öğrencilerinin çevrimiçi öğrenmede hazır bulunuşluk ve sürece yönelik memnuniyet düzeylerinin değerlendirilmesidir.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmada evreni, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu'nda öğrenimine devam eden 1425 öğrenci oluşturmaktadır. Herhangi bir örneklem yöntemine gidilmeyerek, etik kurul izni alındıktan sonra evrenin tamamına ulaşılmaya çalışılmış, öğrencilere çevrimiçi anket formları gönderilmiştir. Anket formlarını doldurup gönderen, araştırmaya katılmaya gönüllü olan 412 öğrenci araştırmaya dahil edilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri; “Öğrenci Tanıtım Bilgi Formu” , “Çevrimiçi Öğrenme Hazır Bulunuşluk Ölçeği” ve “E-Öğrenme Sürecine İlişkin Memnuniyet Düzeyi Ölçeği” kullanılarak toplanmıştır. Öğrenci tanıtım bilgi formu, sosyo demografik verileri belirlemeye yönelik sorular içermekte olup araştırmacılar tarafından hazırlanmıştır.

Çevrimiçi Öğrenme Hazır Bulunuşluk Ölçeği: Hung ve diğerleri tarafından 2010 yılında geliştirilen, Yurdugül ve Sırakaya (2013) tarafından Türkçeye uyarlanan ölçek 5’li likert tipidir ve toplam 18 soru bulunmaktadır. Ölçekte, ‘bilgisayar ve internet öz yeterliliği’, ‘öz güdümlü öğrenme’, ‘öğrenci kontrolü’, ‘öğrenme motivasyonu’, ve ‘çevrimiçi iletişim öz yeterliliği’ şeklinde beş alt boyut yer almaktadır.

E-Öğrenme Sürecine İlişkin Memnuniyet Düzeyi Ölçeği: Araştırmada öğrencilerin çevrimiçi öğrenme sürecinden memnuniyetlerini değerlendirmek için kullanılan ölçek, Gülbahar (2012) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 5’li likert tipidir ve 29 ifade içermektedir. Ölçekte, “İletişim ve Kullanışlılık”, “Öğretim Süreci”, “Öğretim İçeriği” ve “Etkileşim ve Değerlendirme” olmak üzere 4 alt boyut mevcuttur.

Verilerin Analizi

Araştırmada verilerin analiz edilmesi için SPSS 22.0 paket programı kullanılmıştır. Verilerin değerlendirilmesi için frekans dağılımı ve tanımlayıcı istatistikler, güvenilirlik analizi ,Kruskal Wallis , Mann Whitney U testi ile Spearman korelasyon analizi yapılmıştır. Araştırmada “Çevrimiçi Öğrenme Hazır Bulunuşluk Ölçeği” genel Chronbach alfa değeri 0,899, “Öğrenme Sürecine İlişkin Memnuniyet Ölçeği” Chronbach alfa değeri 0,969 olarak tespit edilmiştir(Tablo 1).

Tablo 1: “Çevrimiçi Öğrenme Hazır Bulunuşluk Ölçeği” (ÇÖHBÖ) ve Alt Boyutları, “e-Öğrenme Sürecine İlişkin Memnuniyet Ölçeği” ve Alt Boyutları Güvenilirlik Katsayıları

	Cronbach alfa katsayıları
Bilgisayar/internet öz yeterliliği alt boyutu	0,842
Öz güdümlü öğrenme alt boyutu	0,732
Öğrenci kontrolü alt boyutu	0,672
Öğrenme motivasyonu alt boyutu	0,817
Çevrimiçi iletişim öz yeterliliği alt boyutu	0,789
Çevrimiçi öğrenme hazır bulunuşluluk ölçeği	0,899
İletişim & kullanışlılık alt boyutu	0,870
Öğretim süreci alt boyutu	0,902
Öğretim içeriği alt boyutu	0,927
Etkileşim ve değerlendirme alt boyutu	0,943
Öğrenme sürecine ilişkin memnuniyet ölçeği	0,969

BULGULAR

Öğrencilerin Tanıtıcı Özellikleri

Öğrencilerin yaş ortalamasının $20,44 \pm 3,02$, %67'sinin 20 yaş ve altında, %80,6'sının kadın, %56,6'sının 1. sınıf, %81,6'sının eğitim türünün örgün olduğu, %46,1'inin ilde yaşadığı, %55,8'inin çevrimiçi bağlantıda kullandığı cihazın bilgisayar olduğu, %68,7'sinin yükseköğretim hayatı süresinde pandemi dönemi dışında uzaktan eğitim yoluyla ders almadığı, %71,8'inin internet ve bilgisayar kullanımında yeterli bilgiye sahip olduğunu düşündüğü, %68'inin uzaktan eğitimde verilen derslerin yüz yüze eğitim kadar etkili olmadığını düşündüğü, %86,2'sinin uzaktan eğitimde verilen uygulamalı derslerin yüz yüze eğitim kadar etkili olmadığını düşündüğü, %73,5'inin uzaktan eğitim süresince bağlantı ile ilgili problem yaşadığı, %66,7'sinin pandemi süreci geçtiğinde bazı derslerin uzaktan eğitim yoluyla verilmesine devam edilmesini istemediği, %55,8'inin uzaktan eğitim merkezinin ihtiyaç duyduklarında teknik destek sağladığı belirlenmiştir.

Tablo 2: “Öğrencilerinin Çevrimiçi Öğrenme Hazır Bulunuşluluk Ölçeği” (ÇÖHBÖ) ve Alt Boyutları, “Öğrenme Sürecine İlişkin Memnuniyet Ölçeği” ve Alt Boyutları Ortalama/Ortanca Puanlarının Dağılımı (n=412)

	Ort±ss	Ortanca (ÇAA)	Min-Maks
Bilgisayar/internet öz yeterliliği alt boyutu	3,61±0,80	3,66 (0,67)	1,00-5,00
Öz güdümlü öğrenme alt boyutu	3,70±0,63	3,80 (0,60)	1,00-5,00
Öğrenci kontrolü alt boyutu	3,25±0,84	3,33 (1,33)	1,00-5,00
Öğrenme motivasyonu alt boyutu	3,58±0,79	3,75 (0,75)	1,00-5,00
Çevrimiçi iletişim öz yeterliliği alt boyutu	3,54±0,83	3,66 (1,00)	1,00-5,00
Çevrimiçi öğrenme hazır bulunuşluluk ölçeği	3,56±0,59	3,61 (0,67)	1,00-5,00
İletişim & kullanışlılık alt boyutu	3,68±0,80	3,78 (1,14)	1,00-5,00
Öğretim süreci alt boyutu	3,45±0,93	3,50 (1,25)	1,00-5,00
Öğretim içeriği alt boyutu	3,76±0,98	4,00 (1,50)	1,00-5,00
Etkileşim ve değerlendirme alt boyutu	3,25±0,99	3,10 (1,50)	1,00-5,00
Öğrenme sürecine ilişkin memnuniyet ölçeği	3,48±0,85	3,48 (1,22)	1,00-5,00

ÇAA: Çeyrekler Arası Aralık.

Öğrencilerin bilgisayar/internet öz yeterliliği alt boyutu ortalama puanı $3,61 \pm 0,80$, öz güdümlü öğrenme alt boyutu ortalama puanı $3,70 \pm 0,63$, öğrenci kontrolü alt boyutu ortalama puanı $3,25 \pm 0,84$, öğrenci motivasyonu alt boyutu ortalama puanı $3,58 \pm 0,79$, çevrimiçi iletişim öz yeterliliği ortalama puanı $3,54 \pm 0,83$, çevrimiçi öğrenme hazır bulunuşluluk ölçeği ortalama puanı $3,56 \pm 0,59$ olarak bulunmuştur (Tablo 2).

Öğrencilerin iletişim & kullanışlılık alt boyutu ortalama puanı $3,68 \pm 0,80$, öğretim süreci alt boyutu ortalama puanı $3,45 \pm 0,93$, öğretim içeriği alt boyutu ortalama puanı $3,76 \pm 0,98$, etkileşim ve değerlendirme ortalama puanı $3,25 \pm 0,99$, öğrenme sürecine ilişkin memnuniyet ölçeği ortalama puanı ise $3,48 \pm 0,85$ olarak saptanmıştır (Tablo 2).

Tablo 3: “Çevrimiçi Öğrenme Hazır Bulunuşluluk Ölçeği” ve Alt Boyutları ile “Öğrenme Sürecine İlişkin Memnuniyet Ölçeği” ve Alt Boyutları Ortalama/Ortanca Puanları Arasındaki Korelasyonlar (n=412)

	İletişim & Öğretim süreci	Öğretim içeriği	Etkileşim ve değerlendirme	Öğrenme sürecine ilişkin memnuniyet ölçeği
--	---------------------------	-----------------	----------------------------	--

Bilgisayar/internet öz yeterliliği	$r_s: 0,326$ $p=0,000^{**}$	$r_s: 0,291$ $p=0,000^{**}$	$r_s: 0,232$ $p=0,000^{**}$	$r_s: 0,251$ $p=0,000^{**}$	$r_s: 0,295$ $p=0,000^{**}$
Öz güdümlü öğrenme	$r_s: 0,330$ $p=0,000^{**}$	$r_s: 0,273$ $p=0,000^{**}$	$r_s: 0,278$ $p=0,000^{**}$	$r_s: 0,230$ $p=0,000^{**}$	$r_s: 0,288$ $p=0,000^{**}$
Öğrenci kontrolü	$r_s: 0,386$ $p=0,000^{**}$	$r_s: 0,338$ $p=0,000^{**}$	$r_s: 0,347$ $p=0,000^{**}$	$r_s: 0,331$ $p=0,000^{**}$	$r_s: 0,382$ $p=0,000^{**}$
Öğrenme motivasyonu	$r_s: 0,353$ $p=0,000^{**}$	$r_s: 0,342$ $p=0,000^{**}$	$r_s: 0,342$ $p=0,000^{**}$	$r: 0,330$ $p=0,000^{**}$	$r_s: 0,369$ $p=0,000^{**}$
Çevrimiçi iletişim öz yeterliliği	$r_s: 0,223$ $p=0,000^{**}$	$r_s: 0,216$ $p=0,000^{**}$	$r_s: 0,220$ $p=0,000^{**}$	$r: 0,219$ $p=0,000^{**}$	$r_s: 0,236$ $p=0,000^{**}$
Çevrimiçi öğrenme hazır bulunuşluk ölçeği	$r_s: 0,450$ $p=0,000^{**}$	$r_s: 0,399$ $p=0,000^{**}$	$r_s: 0,397$ $p=0,000^{**}$	$r_s: 0,376$ $p=0,000^{**}$	$r_s: 0,434$ $p=0,000^{**}$

** $p<0,01$ r_s : Spearman Korelasyon Analizi

Çevrimiçi öğrenme hazır bulunuşluk ölçeği ve alt boyutları ile e-öğrenme süreci memnuniyet ölçeği ve alt boyutları arasında ilişkiyi değerlendirmek amacıyla korelasyon analizi yapılmıştır. Çevrimiçi öğrenme hazır bulunuşluk ölçeğinin tüm alt boyutları ile e-öğrenme süreci memnuniyet ölçeğinin alt boyutları arasında düşük düzeyde pozitif yönlü ilişki saptanmıştır.

Çevrimiçi öğrenme hazır bulunuşluk ölçeği ile ve öğrenme sürecine ilişkin memnuniyet ölçeği arasında pozitif yönde orta derecede bir ilişki olduğu bulunmuştur ($r_s: 0,434$) (Tablo 3).

Tablo 4: Öğrencilerin Tanıtım Özellikleri, “Çevrimiçi Öğrenme Hazır Bulunuşluk Ölçeği” ve “Öğrenme Sürecine İlişkin Memnuniyet Ölçeği” Ortalama/Ortanca Puanlarının Karşılaştırılması (n=412)

Özellikler	N	Çevrimiçi Öğrenme Hazır Bulunuşluk Ölçeği		Öğrenme Sürecine İlişkin Memnuniyet Ölçeği		
		Ort±ss	Ortanca (CAA)	Ort±ss	Ortanca (CAA)	
Cinsiyet	Kadın	332	3,53±0,57	3,61 (0,67)	3,47±0,83	3,43 (1,17)
	Erkek	80	3,68±0,63	3,55 (0,83)	3,52±0,93	3,63 (0,93)
z/p			-1,014/0,311		-0,726/0,468	
Sınıf	1. Sınıf	233	3,55±0,58	3,55 (0,72)	3,42±0,88	3,34 (1,26)
	2. Sınıf	179	3,57±0,60	3,61 (0,61)	3,55±0,80	3,51 (1,17)
z/p			-0,013/0,989		-1,481/0,139	
İkamet yeri	İl	190	3,62±0,58	3,61 (0,72)	3,51±0,87	3,60 (1,31)
	İlçe	155	3,53±0,57	3,55 (0,56)	3,47±0,83	3,41 (1,07)
	Kasaba/köy	67	3,44±0,65	3,61 (0,78)	3,44±0,83	3,37 (1,10)
x²/p			2,693/0,260		0,577/0,750	
Pandemi dönemi dışında uzaktan eğitim yoluyla ders alma	Evet	129	3,62±0,65	3,66 (0,67)	3,47±0,88	3,48 (1,34)
	Hayır	283	3,53±0,56	3,55 (0,67)	3,48±0,83	3,48 (1,17)
z/p			-1,589/0,112		-0,112/0,911	
İnternet ve bilgisayar kullanımı konusunda yeterli bilgiye sahip olma	Evet	296	3,65±0,56	3,66 (0,67)	3,58±0,83	3,65 (1,21)
	Hayır	116	3,29±0,57	3,33 (0,67)	3,23±0,84	3,25 (1,09)
z/p			-5,767/0,000*		-3,702/0,000*	
Uzaktan eğitim merkezinden ihtiyaç halinde teknik destek alma	Evet	230	3,70±0,56	3,72 (0,63)	3,83±0,69	3,89 (1,07)
	Hayır	182	3,38±0,57	3,44 (0,72)	3,04±0,82	3,03 (0,91)
z/p			-5,701/0,000*		-9,414/0,000*	

* $p<0,05$, x^2 : Kruskal Wallis testi, z : Mann Whitney U testi

Öğrencilerin internet ve bilgisayar kullanımında yeterli bilgiye sahip olma durumları ve uzaktan eğitim merkezinden ihtiyaç halinde teknik destek alma ile hazır bulunuşluk ve memnuniyet düzeyleri arasında istatistiki anlamda fark olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$). İnternet ve bilgisayar kullanımında yeterli bilgiye sahip olan ve uzaktan eğitim merkezinden ihtiyaç halinde teknik destek alan öğrencilerin hazır bulunuşluk ve memnuniyet düzeyi ortalama puanlarının diğer öğrencilere göre yüksek olduğu görülmüştür (Tablo 4).

Öğrencilerin cinsiyetleri, sınıfları, ikamet yerleri, pandemi dönemi dışında uzaktan eğitim yoluyla ders alma durumları ile çevrimiçi öğrenme hazır bulunuşluk ve memnuniyet düzeylerinde istatistiki olarak anlamlı fark tespit edilmemiştir ($p>0,05$), (Tablo 4).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu araştırmada Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu ğrencilerinin evrimii öğrenmede hazır bulunuşluk düzeyleri ve sürece yönelik memnuniyet durumları incelenmiştir. Elde edilen veriler doğrultusunda öğrencilerin evrimii öğrenmede hazır bulunuşluk düzeylerinin ortanın üzerinde (3.56) olduğu görülmektedir.

Ölçekteki alt boyutlardan zgdml öğrenme diğer boyutlara göre daha yüksek bir değere sahiptir (3,70). Öğrencilerin ğrenme süreçleriyle ilgili ihtiyaçlarını anlayabilme ve hedeflerini belirlemede daha istekli oldukları söylenebilir. Sarıtaş ve Barutçu'nun (2020) alışmasında da benzer şekilde öz güdümlü öğrenme boyutlar arasında en yüksek ortalamaya sahiptir. Öğrencilerin bilgisayar/internet öz yeterliliği (3,61) ortalamanın üstünde olumlu olarak değerlendirilmektedir. Chung ve diğerlerinin (2020) alışmasında da öğrencilerin bilgisayar zyeterliliğinin

olduğu yüksek olduğu görülmektedir (4.31). Öğrencilerin evrimii öğrenmeye hazır bulunuşluk açısından internete bağlanma, arama yapma, derse katılabilme, mail kullanabilme gibi yeterlilikleri çok önemlidir. Öğrencinin bilgisayar internet kullanma yeterliliğinin ortalaması düşükse derse katılımı ve motivasyonu düşük olacaktır (Sarıtaş ve Barutçu, 2020).

Öğrenci kontrolü alt boyutu ortalama puanı (3,25) olumlu olarak değerlendirilmiştir. Öğrenci motivasyonu alt boyutu ortalama puanı 3,58 evrimii iletişim öz yeterliliği ortalama puanı ise 3,54 olarak yine ortanın üzerinde olumlu olarak değerlendirilmektedir. Çevrimiçi hazır bulunuşlukta öğrencilerin bilgisayar kullanma becerileri, kendi çalışma programını yapabilme, iletişim kurabilme, öğrenmeye istekli olma anlamında ortalamanın üzerinde yeterli oldukları grlmştir. Adnan ve Boz-Yaman (2017) araştırmasında niversite ğrencilerinin hazır bulunuşluk düzeylerinin yüksek olduğu sonucunu elde etmiştir.

Öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre hazır bulunuşluk düzeyleri değerlendirildiğinde anlamlı bir fark oluşmadığı grlmştir. Benzer şekilde Sakal'ın 2017 yılında yaptığı öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerini değerlendirdiği araştırmasında cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir farklılığa ulaşılmamıştır. Adnan ve Boz-Yaman (2017) araştırmasında da öğrencilerin evrimii öğrenmede hazır bulunuşluk derecelerinin cinsiyet değişkeni açısından farklılaşmadığı da belirlenmiştir. Bu sonuçlardan farklı olarak Yılmaz, Sezer ve Yurdugül (2019)'da yaptıkları araştırmada cinsiyet değişkeninde anlamlı bir farklılık saptanmış olup, erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre e-öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Hazır bulunuşlukta sınıf değişkenine göre istatistiki açıdan anlamlı bir fark bulunmamasına rağmen 2. sınıf ğrencilerinin 1. sınıftaki öğrencilere göre daha iyi bir puana sahip olduğu görülmektedir. Gömleksiz ve Pullu'nun (2020) niversite öğrencileriyle yaptığı çalışmada bu sonuçlara benzer nitelikte 2. Sınıf ğrencilerinin evrimii hazır bulunuşluk düzeyleri 1. Sınıf ğrencilere göre yüksek bulunmuştur.

Öğrencilerin ikamet yerlerine göre değerlendirmede il de yaşayan öğrencilerde ile ve köyde yaşayanlara göre hazır bulunuşluluğun daha yüksek olduğu fakat anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir (3,62). Benzer şekilde, Sakal'ın (2017) yapmış olduğu çalışmada öğrencilerin geldikleri bölgelere göre, evrimii derslerde hazır bulunuşluk düzeylerinde anlamlı bir farklılık oluşmadığı grlmştir. .

Araştırmada ğrencilerin daha önce uzaktan eğitimle ders alma durumuna göre değerlendirme yapıldığında hazır bulunuşluk düzeylerinde anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Bu sonuca benzer nitelikte Adnan ve Boz-Yaman 'ın (2017) alışmasında öğrencilerin deneyimlerinin olmasının evrimii öğrenmeye yönelik hazır bulunuşluk düzeylerinde anlamlı farklılık oluşturmadığı saptanmıştır. Farklı olarak Uyar ve Karakuyu'nun 2020 yılında yaptıkları araştırmada ise, evrimii öğrenme deneyimine sahip olanların deneyimi olmayan öğrencilere göre evrimii öğrenmeye daha hazır oldukları belirtilmiştir. Sarıtaş ve Barutçu'nun yaptığı çalışmada da daha önceden deneyimi olan öğrencilerin hazır bulunuşluklarının daha yüksek olduğu ifade edilmiştir.

Öğrencilerin internet ve bilgisayar kullanma bilgisine sahip olma durumuna göre evrimii hazır bulunuşluk düzeyleri arasında istatistiki olarak anlamlı farklılık saptanmıştır. Bilgisayar kullanan, internet bilgisine sahip öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerinin diğerlerine göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Pandeminin başlamasıyla yüz yüze devam eden eğitim den hızlı bir şekilde evrimii uzaktan eğitime geçilmiştir. Bu süreçte öğrencilerin bu sisteme adapte olmalarında bazı sorunlar yaşandığında teknik destek alabilmeleri çok önemliydi. Öğrencilerin sorun yaşadıklarında uzaktan eğitim merkezinden destek alma durumuna göre evrimii hazır bulunuşluk düzeyinde istatistiki olarak anlamlı farklılık saptanmıştır. Eğitim sürecinde sorun yaşadığında teknik destek alabildiğini belirten öğrencilerin evrimii öğrenme sürecine hazır bulunuşluklarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Öğrencilere uzaktan eğitim döneminde uygulamalı derslerin yüz yüze eğitim kadar etkili olup olmadığı sorulduğunda % 86,2'si etkili olmadığını ifade etmişler ve %66,7 si ise uzaktan eğitim dönemi bittikten sonra bazı derslerin uzaktan verilmesini istemediklerini belirtmişlerdir. Sağlık hizmetleri uygulamalı eğitimin yüksek olduğu bir alandır. Öğrencilerin eğitim süreci boyunca mümkün olduğunca çok pratik yapabilmesi onların çalışma hayatına

hazır olmalarında oldukça önemlidir. Bu anlamda öğrencilerin özellikle uygulama dersleriyle ilgili endişe yaşadıkları görülmektedir.

Öğrencilerin çevrimiçi öğrenme sürecine ilişkin genel memnuniyetleri değerlendirildiğinde ortalamanın 3,48 olduğu görülmektedir. Bu değerle öğrencilerin süreçten orta düzeyin üzerinde memnun olduğu söylenebilir. Talan'ın çalışmasında öğrenciler uzaktan eğitimle derslerin daha ilgi çekici olduğunu belirtmişler ve öğrenmelerinde daha etkili olduğu ifade edilmiştir (Talan, 2022). Yücel ve diğerlerinin (2022) hemşirelik öğrencileriyle yaptıkları çalışmada memnuniyet düzeyi orta seviyeye yakın çıkmıştır. Demir Öztürk ve Eren'in (2021) çalışmalarında çevrimiçi öğrenme sürecine ilişkin öğrencilerin memnuniyetinin yüksek olduğu saptanmıştır. Aktürk'ün (2020) çalışmasında öğrencilerin %54.3'ü uzaktan eğitimin avantajlı olduğunu belirtmişlerdir. Kürtüncü ve Kurt ise 2020 yılında hemşirelik öğrencileriyle yaptıkları çalışmada öğrencilerin %85.3'ü uzaktan eğitimle derslerin etkili yürütülemediğini belirtmişlerdir.

Memnuniyet ölçeğinin alt boyutlarından öğretim içeriği en yüksek ortalamaya sahiptir (3,76). Öğrencilerin iletişim-kullanışlılık alt boyutu ortalama puanı 3,68 olarak saptanmıştır. Çevrimiçi eğitimde öğretim süreci alt boyutu ortalama puanı 3,45, etkileşim ve değerlendirme puan ortalaması ise 3,25 olarak tespit edilmiştir. Korkmaz ve arkadaşlarının (2015) çalışmasında "öğretim süreci", "öğretim içeriği" ve "etkileşim ve değerlendirme" boyutlarında memnuniyet düzeylerinin oldukça yüksek, "iletişim ve kullanışlılık" boyutunda ise memnuniyetin orta düzey ve üzerinde olduğu ifade edilmiştir.

Çevrimiçi öğrenme sürecinden memnuniyet cinsiyete göre değerlendirildiğinde kadın öğrenciler ve erkek öğrenciler arasında istatistiki olarak bir fark saptanmamıştır. Şahin'in (2022) sağlık alanında eğitim gören öğrencilerle yaptığı çalışmasında kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre çevrimiçi öğrenme sürecinden daha memnun olduğu görülmektedir. Uyurdağ ve Çerçinin (2023) çalışmasında ise kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre memnuniyet düzeyinin daha yüksek olduğu belirtilmiştir. Benzer şekilde Korkmaz ve diğerlerinin (2015) çalışmasında kadın öğrencilerin iletişim ve kullanışlılık açısından çevrimiçi eğitimden erkek öğrencilere göre daha memnun oldukları görülmüştür. Buluk ve Eşitti'nin (2020) turizm lisans öğrencileriyle yaptıkları çalışmada ise erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre çevrimiçi öğrenme sürecinden memnuniyetlerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Öğrencilerin sınıf değişkenine göre memnuniyet düzeyleri değerlendirilmiştir ve sınıflar arasında istatistiki olarak fark olmadığı belirlenmiştir. Yücel ve arkadaşlarının(2022), hemşirelik bölümü öğrencileri ile yaptıkları çalışmada sınıf değişkeninin memnuniyet düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu, 2. Sınıfların diğer sınıflara göre daha memnun oldukları ifade edilmiştir. Uyurdağ ve Çerçi'nin (2023) çalışmasında ise sınıf değişkenine göre memnuniyet düzeyinde anlamlı farklılık saptanmamıştır. Öğrencilerin ikamet ettikleri yer ve daha önce çevrimiçi uzaktan ders alma deneyimine göre memnuniyet düzeylerinde anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır.

Öğrencilerin internet/ bilgisayar kullanma yeterliliğine göre memnuniyet düzeylerinde anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. İnternet /bilgisayar kullanımında kendini yeterli gören öğrencilerin çevrimiçi uzaktan eğitimden memnuniyet puan ortalamaları daha yüksektir. Benzer şekilde Uyurdağ ve Çerçinin çalışmasında da teknolojiyi kullanabilme durumu yeterli olan öğrencilerin diğer öğrencilere göre öğrenme sürecinden daha memnun olduğu saptanmıştır.

Öğrencilerin çevrimiçi öğrenim sürecinde sorun yaşadıklarında destek alabilme durumuna göre memnuniyet düzeylerinde anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir. Sorun yaşadığında üniversitenin bilgi işlem bölümünden destek alan öğrencilerin diğer öğrencilere göre süreçten daha memnun oldukları görülmektedir. Buluk ve Eşitti'nin çalışmasında benzer şekilde uzaktan eğitimde destek hizmetlerinin memnuniyet düzeyinde belirleyici olduğu görülmüştür (Buluk ve Eşitti, 2020). Öğrencilerin çevrimiçi öğrenme sürecine hazır bulunuşluk puan ortalamaları ile öğrenme sürecine ilişkin memnuniyet puan ortalamaları arasındaki ilişki incelendiğinde hazır bulunuşluk ile memnuniyet arasında pozitif yönde orta derecede bir ilişki olduğu saptanmıştır. Bu anlamda öğrencinin çevrimiçi öğrenme sürecine hazır bulunuşluğu arttıkça memnuniyet düzeyinin de artacağı ifade edilebilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada öğrencilerin çevrimiçi öğrenme sürecine hazır bulunuşlukları ve memnuniyet düzeyleri incelenmiştir. Öğrencilerin çevrimiçi öğrenmede hazır bulunuşluk düzeylerinin ortanın üzerinde olduğu görülmüştür. Öz güdümlü öğrenme boyutları arasında en yüksek ortalama puana sahip iken, öğrenen kontrolü ortalama puanı en düşük boyuttur. Öğrenen kontrolü, öğrencinin kendi öğrenme süreciyle ilgili yönlendirme yapabilmesini, aktif katılım sağlayabilmesini, yetki ve sorumluluk almasını ifade etmektedir. Öğrencilerin kendi öğrenim süreçlerini planlayabilme, zaman yönetimi, öğrenim süreciyle ilgili daha fazla sorumluluk alma açısından

desteklenmesi onların öğrenme performansını arttıracığı düşünülmektedir. Öğrencilerin çevrimiçi süreçten memnuniyeti orta düzeyin üzerindedir. Memnuniyet alt boyutlarından öğretim içeriği en yüksek puana sahiptir. Öğrencilerin etkileşim ve değerlendirme açısından memnuniyetlerinin daha düşük olduğu saptanmıştır. Bu anlamda öğrencilerin birbiriyle ve öğretim elemanı ile olan etkileşimini arttırmaya yönelik yaklaşımların geliştirilerek, farklı etkinlikler düzenlenip öğrenci odaklı bir öğrenim süreci planlanabilir. Yüz yüze eğitimden çevrimiçi eğitime geçilmesiyle öğrencilerin başarı değerlendirilmesi de önemli bir sorun haline gelmiştir. Öğrencinin başarısının değerlendirilmesinde klasik yöntemlerin yanında yeni sürece yönelik alternatif değerlendirme yöntemlerinin geliştirilmesi öğrenci memnuniyetini artırabilir. Çevrimiçi öğrenmede hazır bulunuşluk düzeyi ile memnuniyet düzeyi arasında orta derecede pozitif yönlü ilişki olduğu görülmüştür. Öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerinin artırılmasına yönelik planlamaların yapılması, süreçten memnuniyeti arttıracığı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Adnan, M., & Boz-Yaman, B. (2017). Mühendislik Öğrencilerinin E-Öğrenmeye Dair Beklenti, Hazır Bulunuşluk ve Memnuniyet Düzeyleri. *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education* Vol, 8(2), 218-243.

Aktürk, C. (2020). Uzaktan Eğitim İş Sürecinin Eğitim 4.0 Perspektifiyle Yeniden Yapılandırılması: Kilis 7 Aralık Üniversitesi Örneği. *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi (AKAD)*, 12(23), 322-339.

Bolliger, D. U., & Martindale, T. (2004). Key Factors For Determining Student Satisfaction in Online Courses. *International Journal On E-Learning*, 3(1), 61-68.

Buluk, B., & Eşitti, B. (2020). Koronavirüs (COVID-19) Sürecinde Uzaktan Eğitimin Turizm Lisans Öğrencileri Tarafından Değerlendirilmesi. *Journal Of Awareness*, 5(3), 285-298.

Chung, E., Noor, N. M., & Mathew, V. N. (2020). Are You Ready? An Assessment of Online Learning Readiness Among University Students. *International Journal of Academic Research in Progressive Education and Development*, 9(1), 301-317.

Demir Öztürk, S. ve Eren, E. (2021). Üniversite Öğrencilerinin Çevrimiçi Öğrenmeye Hazırbulunuşluk Düzeylerinin İncelenmesi. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (AUJEF)*, 5(2), 144-163.

De Oliveira, M. M. S., Penedo, A. S. T., & Pereira, V. S. (2018). Distance education: advantages and disadvantages of the point of view of education and society. *Dialogia*, 139-152.

Gömlüksiz M.N., ve Pullu E.K. Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Covid-19 Pandemi Sürecinde Çevrimiçi Öğrenmeye İlişkin Hazırbulunuşluk ve Tutum Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Cilt: 49. Özel Sayı/2020. Sayı: 1, (757-782). DOI: 10.37669/milliegitim.788019*

Gülbahar, Y.(2012), "E-Öğrenme Ortamlarında Katılımcıların Hazır Bulunuşluk ve Memnuniyet Düzeylerinin Ölçülmesi İçin Ölçek Geliştirme Çalışması", *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 45(2), 119-137

Hung , M.,Chou, C., Chen, C., Own, Z. (2010). Learner readiness for online learning: Scale development and student perceptions, *Computers & Education*, 55, 1080–1090.

Joosten, T., & Cusatis, R. (2020). Online learning readiness. *American Journal of Distance Education*, 34(3), 180-193.

Kolcu G, Demir S, Kolcu M.İ.B. Çevrimiçi Ölçme Değerlendirme Uygulamalarının Değerlendirilmesi. *Cilt 11, Sayı 3.*

Konak, S. (2021). Lisans Öğrencilerinin Çevrimiçi Öğrenmeye Hazır Bulunuşluk Düzeyi ve Demografik Özellikleri Arasındaki İlişki: ESOGÜ Turizm Fakültesi Örneği. *Journal of Hospitality and Tourism Issues*, 3(1), 55-67.

Korkmaz, Ö., Çakır R., Tan, S.S.(2015), Öğrencilerin E-öğrenmeye Hazır Bulunuşluk ve Memnuniyet Düzeylerinin Akademik Başarıya Etkisi, *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, Cilt 16, Sayı 3, Aralık 2015, ss. 219-241

Kumar, S. P. (2021). Impact of Online Learning Readiness On Students Satisfaction İn Higher Educational Institutions. *Journal of Engineering Education Transformations*, 34(0), 64-70.

Kürtüncü, M., & Kurt, A. (2020). COVID-19 Pandemisi Döneminde Hemşirelik Öğrencilerinin Uzaktan Eğitim Konusunda Yaşadıkları Sorunlar. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(5), 66-77.

- Limayem, M., & Cheung, C. M. (2008). Understanding information systems continuance: The case of Internet-based learning technologies. *Information & management*, 45(4), 227-232.
- Martin, F., Budhrani, K., & Wang, C. (2019). Examining Faculty Perception of Their Readiness to Teach Online. *Online Learning*, 23(3), 97-119.
- Sarıtaş, E. Barutçu, S. 2020. Öğretimde Dijital Dönüşüm ve Öğrencilerin Çevrimiçi Öğrenmeye Hazır Bulunuşluluğu: Pandemi Döneminde Pamukkale Üniversitesi Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma. *IUYD'2020 / 11(1)*. DOI: 10.34231/iuyd.706397
- Sakal, M.(2017),”Çevrimiçi Öğrenmede Öğrencilerin Hazır Bulunuşluk Düzeylerinin Demografik Özelliklerine Göre İncelenmesi”, *Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi*, C.18, S.39
- Sönmez, E., & Akgül, H. (2015). Üniversite Öğrencilerinin Teknolojiye Hazır Bulunuşluk Düzeyi ve Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişki: Erciyes Üniversitesi örneği. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 13(26), 305-327.
- Şahin, İ. (2022). Sağlık eğitimi alan üniversite öğrencilerinin Covid-19 sürecindeki e-öğrenmelerine ilişkin hazır bulunuşluk-beklenti düzeylerinin belirlenmesi. *Journal of Sustainable Educational Studies (JSES)*, 3(2), 69-81
- Şener, Y., Taplak, A. Ş., & Akarsu, R. H. (2022). COVID-19 pandemisi sürecinde hemşirelik öğrencilerinin çevrimiçi öğrenmeye yönelik görüş ve tutumları. *Sağlık Bilimlerinde Değer*, 12(1), 137-146.
- Talan, T. (2022). Üniversite öğrencilerinin uzaktan eğitime ilişkin memnuniyet algıları üzerine bir araştırma. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(34), 537-558.
- Telli Yamamoto, S. G. ve Altun D. (2020). “Coronavirüs ve Çevrimiçi (Online) Eğitimin Önlenemeyen Yükselişi “, *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 25-34.
- Usta, İ., Uysal, Ö., Okur, M. R. (2016). Çevrimiçi Öğrenme Tutum Ölçeği: Geliştirilmesi, Geçerliği ve Güvenirliği. *Journal of International Social Research*, 9(43). Ss.2215-2222
- Uyar A., Karakuyu, A. (2020). Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin E-Öğrenmeye Yönelik Hazır Bulunuşlukları. *International Journal of Social and Humanities Sciences Research (JSHSR)*, 7(60), 2905-2914.
- Uyurdağ, N., & Çerçi, S. (2023). Öğrencilerin E-Öğrenmeye İlişkin Memnuniyeti: Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Örneği. *Sağlık ve Yaşam Bilimleri Dergisi*, 5(1), 18-25.
- Wei, H. C., Chou, C. (2020). Online Learning Performance And Satisfaction: Do Perceptions and Readiness Matter?. *Distance Education*, 41(1), 48-69.
- Yılmaz, R., Sezer, B., Yurdugül, H.(2019). Üniversite Öğrencilerinin E-Öğrenmeye Hazır Bulunuşluklarının İncelenmesi: Bartın Üniversitesi Örneği. *Ege Eğitim Dergisi*, 20(1), 180-195
- Yurdugül, H., Alsancak Sırakaya, D.(2013), “Çevrimiçi Öğrenme Hazır Bulunuşluluk Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması”. *Eğitim ve Bilim*, C.38, S.169, ss.391- 406
- Yücel, A., Küçüköğlü, S., Arslan, F. T. (2022). Covid-19 Salgınında Online Eğitim Sistemine Geçiş Yapan Hemşirelik Öğrencilerinin Görüş ve Memnuniyetlerinin Belirlenmesi. *Göbeklitepe Sağlık Bilimleri Dergisi*, 5(8), 71-81